

Öt darab fekete rigó (mind hím) is tartózkodott az udvaromban. Ezek még jobban bírták a hideget, de február 20-ika óta nem láthatók, valószínűleg ezek is elvesztek.

A kezelésem alá tartozó véremendi erdőben egy 15 darabból álló fogolycsapat tartózkodott, mely dacára az etetésnek, elpusztult. Az elhullott madaraknak a lába volt elfagyva és bár a még életben lévőket erdőőröm lakására hazavitté, ott melegen tartotta és etette, 4–5 nap alatt ezek is elpusztultak.

KUBICZA ISTVÁN.

A ragadozó természet korai megnyilvánulása a kerecsen fiókáinál. 1927 június végén a diósjenői uradalom (Nógrád m.) Szénpaták nevű erdő részletében fészkelő kerecsen sólyomnak (*Falco cherrug* Gray) 3 fiókája volt. Ezek közül kettőt, melyek még repülni sem tudtak, élve hozta be hozzám Kriesel erdőőr. Késő este volt már s így kénytelenségből – meg abban a hitben, hogy a fiókák reggelig úgy sem tesznek kárt – egy kb. 3 × 2,5 m nagyságú helyiségbe zártam őket, melyben már egy teljesen kifejlődött s mintegy 3 hete birtokomban lévő, fiatal erdei fülesbagoly (*Asio otus* L.) is tartózkodott. Másnap reggel 6 óra körül odamentem, hogy a kerecseneket más helyre vigyem és csodálkozva vettem észre, hogy az egyik a fülesbagoly csaknem teljesen lerágott teteméről ugrott el. Sajnos, a két reményteljes kerecsen-fióka később megszökött tőlem.

RÉZ ENDRE.

Auch 5 Amseln (alles ♂♂) hielten sich in meinem Hofe auf. Diese ertrugen die Kälte besser, aber seit dem 20. Februar sehe ich keine mehr, wahrscheinlich gingen sie auch zugrunde.

Im Véménder Walde suchten 15 Rebhühner Schutz, gingen aber trotz Fütterung ein. Es waren ihnen die Füße abgefroren und obzwar ich sie in die Hegerwohnung bringen liess und sie dort warm gehalten und gefüttert wurden, gingen in 4–5 Tagen auch diese ein.

STEPHAN KUBICZA.

Frühes Aussern der Raubnatur bei Jungen des Würgfalken. Ende Juni 1927 befanden sich im Horste eines Würgfalken (*Falco cherrug* Gray) im Revier Szénpaták, zur Domäne Diósjenő im Nógráder Komitate gehörig, 3 Junge. Von diesen überbrachte mir Waldheger Kriesel 2 Exemplare, welche noch nicht flugfähig waren. Es war schon spät abends und so war ich gezwungen – auch in der Annahme, dass die Jungen bis früh keinen Schnaden tun werden – dieselben in einen etwa 3 × 2,5 m grossen Raum zu sperren, wo bereits eine gänzlich entwickelte und seit 3 Wochen in meinem Besitz befindliche junge Waldohreule (*Asio otus* L.) ihren Aufenthalt hatte. In der Frühe, gegen 6 Uhr am anderen Morgen, ging ich hin, um die Würgfalken an einem anderen Ort zu unterbringen und sah erstaunt, wie der eine Falke von dem fast gänzlich abgenagten Kadaver der Waldohreule wegsprang. Später sind mir diese beiden hoffnungsvollen Sprösslinge leider entflohen.

ENDRE RÉZ.

IRODALOM.

Dr. Fritz Engelmann. Die Raubvögel Europas. Naturgeschichte, Kulturgeschichte und Falkneri. Mit 505 Abbildungen im Text und auf 36 Tafeln. 1928. Verlag von J. Neumann, Neudamm. 834 Seiten.

A szerző, aki már régóta foglalkozik a sólymokkal s többek között tevékeny részt vett a német »sólyomrend« megalapításában, ezzel a hatalmas művével méltán meglepte a szakornithologusokat és a ragadozómadarak barátait egyaránt. Nem egy helyen új, saját utakon jár s azért sokan talán nem fogják minden sorát helyeselni. Azonban épp az a körülmény, hogy mentesíteni tudta magát a száraz tudományos leírástól és saját szemével nézi ezeket a kétségtelenül sokak által még ma is félreismert madarakat, vonzóvá s sokáig ki nem apadó forrásává teszi munkáját a további kutatások számára. Mert az olvasóban föltámadó kétely további pontosabb megfigyelésekre, tanulmányokra ösztönöz. Azért a komolyabb vadász számára is kitűnő kézikönyv, mely sok kétséget eloszlat s biztos útmutató a ragadozómadarak fölismerésére. A könyv tanulmányozása azonban önkéntelenül föltárja azokat a hézagokat is, melyek hazánkban e téren még fennállanak. Mily nagy még a kutatás tere, mily sok megoldatlan kérdést tisztázhatnának vidéki vadászaink a ragadozómadarak életmódjának és fészkelésének tüzetesebb megfigyelésével. Azonkívül a szorosabban vett tudományos megismerést is szolgálják, ha rábíráthatók volnának, hogy a lelőtt példányokat hazánk legnagyobb madártani gyűjteményébe, a Nemzeti Múzeumba küldenék. Érdekes ez a könyv a védelem szempontjából is, mert az egészen végig vonul az a gondolat, hogy a ragadozómadaraknak is meg van a maguk hivatása a természet háztartásában s korántsem azok a kártevő gyilkosok, amiknek a közvélemény nagy része tartja.

A munka három részre oszlik: természetrajzi részre, kultúrhistoriai-történelmi részre és gyakorlati sólymászatra. Néhány bevezető fejezet után, melyek közül kiemelkedik a ragadozómadár tolláról szóló fejezet, mint a szerző speciális kutatási területe, a ragadozómadarak tüzetes tárgyalása következik. A sort a baglyok nyitják meg, mert a szerző Fürbringerrel ellentétben a baglyokat nem választja el a ragadozóktól. Mindegyik fajról közli a megkülönböztető jegyeket, a leírást, az előfordulást, a madár tulajdonságait, élelmét, fészkelését, földrajzi fajtáit s némelyiknek fogságban tartását is. Így összesen 66 fajt és 106 földrajzi fajtát ismertet. Tüzetesebben tárgyalja a héját, karvalyt, halászsast, főleg pedig a vándor sólymot, melyet nemes sólyomnak is nevez. A könyv gazdag képanyagot tartalmaz, részint fényképeket, részint rajzokat. A röpképek (élő madár körvonalai) igen tanulságosak s előnyösen különböznek az eddigi ilyfajta fekete képektől. Sok közülük a pigment eloszlását is föltünteti, ami nagyban megkönnyíti a ragadozómadár fölismerését a szabadban. A meghatározást megkönnyítik a lábak, kormány- és evezőtollak fekete táblái is.

A kultúrhistoriai-történelmi részben találjuk többek között Maximilián császár kéziratát a sólymászatról is (a bécsi udvari könyvtárból). További fejezetek: a sólymászata egyes földrészekben, a sólymászata a jelenkorban, a sólyom és a sólymászata a költészetben és a művészetben.

Az utolsó rész a gyakorlati sólymászata, Schlegel híres díszmunkájának, a »Traité de Fauconnerie«-nek gyakorlatilag fontos fejezeteivel kezdődik, majd áttér a gyakorlati sólymászatra a jelenben. Ebben az útmutatásokban gazdag részben figyelmet érdemelnek a szerzőnek fejtegetései a sólymok pszichológiájáról. A sólymászata műszoftára fejezi be a munkát.

A szerzőnek az a kísérlete, hogy a ragadozómadarak encyklopaediáját megírja, teljes sikerrel járt.

DR. GRESCHIK JENŐ.

Friedrich von Lucanus. Das Leben der Vögel. Mit 19 farbigen Tafeln und 136 Textabbildungen. Verlag von A. Scherl G. m. b. H., Berlin. 429 Seiten.

Ez a pompásan megírt könyv hézagot pótol a madártani irodalomban. Minden sorából a szerzőnek a madarak iránti nagy szeretete sugárzik. Nem is lehet az másképp! A szerző, katona és vadász, már gyermekkorától minden szabad idejét a madárvilág megfigyelésére szentelte. Nemcsak a szabad természet ölné, hanem fogságban tartott madarakon is tömérdek tapasztalatot gyűjtött, melyeket ügyesen fölhasznál a könyv megfelelő fejezeteiben. Tíz fejezetben megismerteti olvasóit a madarak törzsfjlődésével, testalkatával, tollzatával, mozgásával, tojásával és fejlődésével, hangjával és énekével, szerelmi életével és szaporodásával, lelki világával és szellemi képességeivel, vonulásával s végül elterjedésével a földön. Szükség volt ilyen, a szétszórt irodalom nevezetesebb adatait összefoglaló, a madarak életrajzát az ifjú kortól az öreg korig általánosan érthető módon tárgyaló munkára. Mert az idevágó régebbi munkák teljesen elavultak s épp a madarak biológiájában nagy a haladás az újabb idöben. A szerzőnek azonban az általános összefoglaló képen kívül még az a célja is, hogy a közönségben a madarak iránti szeretetet fölébressze s további megfigyelésekre buzdítsa. Mert jól mondja a szerző, hogy az emberiség végtelenül sokat köszönhet a madárvilágnak, mely a természet legszebb, legpompásabb ajándéka. A könyv fölöleli az egész madárságot általában, anélkül, hogy egyes fajok leírásába belemenne. A madarak szellemi életével a szerző évek óta foglalkozik. Ez a része a munkának, valamint az, amely a védőszínnek egy speciális fajtájáról szól, melyet a szerző somalysisnek nevez, különösen fölkelti érdeklődésünket. Kár, hogy a szerző az ivart megállapító tényezők tárgyalásánál, nevezetesen ott, ahol az ivari chromosomákról szól, neki szokatlan területre tévedt. Ez a rész a mai kor igényeinek meg nem felel s alapos átdolgozásra szorul. A szövegeképek egyrészt élő madarak fényképei, másrészt Schröder Erik állatfestő rajzai. Utóbbiok valók a sikerült színes táblák is. A könyv elején találjuk az egyes fejezetek részletes tartalomjegyzékét, a végén a képek jegyzékét, a külön tárgymutatót és az idézett szerzők névsorát. A tartalomnak ez az átnézetes csoportosítása, nagyon megkönnyíti a könyv használatát.

DR. GRESCHIK JENŐ.

Dr. J. Thienemann. Rossitten. Drei Jahrzehnte auf der Kurischen Nehrung. II. Auflage. Mit 156 Abbildungen und 6 Karten. 1928. Verlag von J. Neumann, Neudamm. 328 Seiten.

Thienemann, a rossitteni madárvárta vezetője, ebben a könyvben sok szeretettel megírja élményeit, tapasztalatait, melyeket 1896 júl. 18-á óta szerzett, amikor először lépett Rossitten földjére. Tréfás kedélye, mely végig csillog az egész könyvön, sok kritikus helyzetben segítette át a szerzőt. Különösen ottartózkodása első éveiben, mikor Rossitten még nem volt annyira ismert tengeri fürdő, mint ma, hanem Németország legfélreesebb zuga. Egy fejezet az ottani vaddal ismertet meg bennünket. A könyv javarésze azonban a madárvonulással foglalkozik a rossitteni madárvártával kapcsolatban. Az utolsó fejezet a sólymászatról szól. A madárvárta 1903 óta gyűrűz madarakat,

amire az ösztönzést az ott dívó s bizonyos nevezetességre szert tett varjúfogás adta meg. A könyv ezzel kapcsolatban kiterjeszkedik azokra az eredményekre, melyeket a várta gyűrűzött szürke varjakkal, gólyákkal, különböző sirályokkal, erdei szalonkákkel, seregélyekkel és apró madarakkal elért. Figyelmet kelt a »Gondolatok a modern madárvonulási kutatásról« szülő fejezet, amelyben a szerző a rádióknak, telefonnak, autónak, léghajónak és különböző kísérleteknek a vonulási kutatás szolgálatába állításától vár haladást. A vonulás megfigyelése és az időjárás följegyzése, ahogy még ma is csinálják, kevés eredménnyel kecsegtet. Thienemann már régen abbahagyta ezt a módszert. Jó fényképek díszítik a pompásan kiállított művet, mely sok barátot fog szerezni Rossittennek és a madárvonulás problémájának.

DR. GRESCHIK JENŐ.

Friedrich von Lucanus. Die Rätsel des Vogelzuges. Ihre Lösung auf experimentellem Wege durch Luftfahrt und Vogelberingng. Dritte, vermehrte und verbesserte Auflage. Mit 4 Textabbildungen und 1 Tafel. 1929. Verlag von Hermann Beyer u. Söhne (Beyer u. Mann), Langensalza. 266 Seiten.

Az olvasó ebben a népszerű könyvben, mely rövid 7 év alatt már 3 kiadást ért, ügyes összeállításban megtalálja mindazokat a nézeteket, adatokat, eredményeket, amelyek a madárvonulás mikénti lefolyásáról a különféle ornithologiai folyóiratokban, szakmunkákban foglaltatnak. Bővebben ismerteti a dán gimnáziumi tanár, Mortensen által 1899-ben bevezetett és ma is szélében alkalmazott gyűrűzési kísérletek eredményeit, melyeknek főleg a vonulás irányának és a téli szállásnak pontosabb ismeretét köszönhetjük. A léghajózás segítségével pedig a madarak repülésének valódi magasságáról kaptunk helyes képet, mely teljesen megdönti Gätke túlzó adatait. A madárvonulás okait már nem fejtegeti oly részletesen, itt sok fontos élettani kísérlet és tapasztalat ismertetésének hiányát érezzük. Pedig nemrég Wachs újból rámutatott az élettani kutatások fontosságára, amelyeknek helyes alkalmazásától még nagyszerű eredményeket várhatunk. Zavarólag hat a szerzők neveit elferdítő sok sajtóhiba. A tábla a rossitteni madárvárta 5-féle gyűrűjét és 2 élő gyűrűzött madár fényképét tartalmazza.

DR. GRESCHIK JENŐ.

HÍREK.

MUSSOLINI a madárfogási engedély díját fölemelte 100 lírára, azért a madárfogás Olaszországban erősen megcsappant. A »Magyar Ornithologusok Szövetsége« hálás köszönetet mond a nemzetünk által annyira tisztelt fascista állam kiváló vezérének ezen, a madárvédelem szempontjából fontos intézkedéséért.

* * *

A »MOSZ« működése, alakulása percétől fogva, a megtestesült munka. A Kócsag III., karácsonyi számának megjelenésével egyidejűleg tartottuk első, tisztújítással kapcsolatos évi közgyűlésünket (1928 dec. 21). A közgyűlés egyhangúlag elfogadta az előterjesztett tisztikart és a választmányt. Országos elnök továbbra is dr. szalóki Navratil Dezső. Elnök: Pfeiffer Gyula min. tan., az erdőszet feje. Társelnök a Madártani Intézet mindenkori igazgatója (jelenleg Csörgey Titusz). Mivel az eddigi ü. v. alelnök nagy elfoglaltságára való tekintettel lemondott, a közgyűlés ügyvezető alelnöknek egyhangú határozattal Dr. Greschik Jenőt, a »Kócsag« társszerkesztőjét választotta meg. Ugyanez okból Agárdy Ede főpénztáros helyét Pawlas Gyula ny. ezredes foglalta el. Dr. Nagy Jenőt az alapítás körüli érdemeiért a közgyűlés dísztagi, Agárdy Edét alelnöki címmel tüntette ki. A közgyűlés a szövetség belső ügyeire, a körzetek alakítására teljes jogkörű felhatalmazást adott az elnökségnek. A szövetség január s február hónapokban népes összejövetelt, március 7-én pedig választmányi ülést tartott a 6 főkörzetvezető (kerületv.) erdőigazgató bevonásával. Dr. Navratil Dezső országos elnök referál a m. kir. földművelésügyi minisztériumban tartott szervezőankétról, amelyen résztvettek: Navratil Dezső országos elnök, Pfeiffer Gyula min.